

ДОСЛІДЖЕННЯ СЛОВ'ЯНСЬКОГО РОМАНТИЗМУ В МІЖНАРОДНОМУ МАСШТАБІ

11–12 листопада 2004 р. у Банській-Бистриці (Словаччина) проходила міжнародна наукова конференція “Образ людини в слов'янському романтизмі”. Вже шоста з 1999 року, коли словацькі літературознавці-славісти Сергій Макара та Андрій Червеняк започаткували колективне вивчення проблем слов'янського романтизму і взялися за розробку його нової концепції, що переборолла б вузькі рамки колишніх ідеологічних, методологічних і інших оцінок цього безмежного явища в художній свідомості людини. Так виникла традиція осінніх конференцій про слов'янський романтизм, в яких беруть участь як постійні й незмінні учасники, так і нові прихильники у Словаччині та за рубежом. Чималу роль у поширенні ідеї традиційних конференцій про слов'янський романтизм, на яких колеги з різних країн могли б обмінятися ідеями й досвідом, зіграв і журнал “Філологічне ревю” („Filologická revue”), що видається філологічним факультетом Університету ім. Матея Бела в Банській-Бистриці.

Перша конференція під назвою “Слов'янський романтизм”, що відбулась у вересні 1999 р., була пробним каменем у побудові нової концепції, названої її авторами естетико-антропологічною. Наступні конференції – “Слов'янський романтизм – про поетику” (2000), “Поетика романтичного в слов'янських літературах” (2001), “Слов'янський романтизм – розмаїтість жанрів” (2002), “Естетико-генологічні категорії слов'янського романтизму” (2003) і “Образ людини в слов'янському романтизмі” (2004) – привертали до себе все більший інтерес і, отже, все більше закордонних учасників, усе ширше розширювалися межі досліджуваної проблематики.

На листопадовій конференції 2004 р. було зроблено теоретичне узагальнення величезного обсягу дослідженого матеріалу, що відбилося й у тематиці доповідей. Із доповіддю про умовні форми зображення героїв національної історії в романтичній містерії Т. Шевченка “Великий льох” виступив *М. Наєнко* (Київ); вперше у Словаччині проблематика романтизму й антиромантизму була розглянута на прикладі творчості сучасного письменника В. Пелевіна (*О. Коваленко*, Москва); були визначені особливості теми пророка в романтизмі (*Л. Ходанен*, Кемерово) і романтичної сакральності у творчості російських символістів, зокрема, *М. Волошина* (*Т. Перфильєва*, Москва). Тріаду література – людина – персонаж філософськи проаналізував голова Чеського комітету славістів *І. Поспішил* (Брно, Чехія), його постулати були органічно доповнені міркуваннями *А. Червеняка* про модель персонажа в слов'янському романтизмі й аналізом візіонерської складової романтичних образів, зробленим *С. Макарою* і *Н. Кисельовою*. Про різні аспекти формування образу людини в слов'янському і, зокрема, словацькому романтизмі говорили постійні учасники бистрицьких конференцій про романтизм *Л. Ковачик*, *Я. Юрчо*, *В. Жемберова*, *М. Ковачова*, *І. Татар* і ін. Результати дискусій підтвердили, що бансько-бистрицька концепція слов'янського романтизму багато в чому суголосна концепції романтичного універсалізму проф. Н. Гуляєва, що розробляється в Науково-дослідній лабораторії комплексного вивчення проблем романтизму Тверського держуніверситету (Росія), а також теоретичним положенням відомого українського літературознавця проф. М. Наєнка, що багато років досліджує український романтизм. Нинішня конференція органічно продовжила закладену п'ять років тому традицію: на перших чотирьох конференціях про слов'янський романтизм пролунало близько 90 доповідей, опублікованих у 4-х збірниках, де був зібраний воєдино багатий матеріал різних досліджень, що

утворив платформу для розробки моделі *триадного еволюційного розвитку літератури й мистецтва* в межах естетико-антропологічної концепції.

Бистрицька концепція розглядає романтизм (і романтичне) як явище типологічне, що не обмежене твердими часовими і жанровими рамками й, відповідно, не вичерпується ХІХ століттям – періодом його розквіту, що дає можливість для зіставлення всіх епох і стилів, для проведення паралелей між давниною й сучасністю. І хоча бистрицька концепція слов'янського романтизму поки що перебуває на початковому етапі розробки, її задум не обмежується (та й не може обмежуватися) лише однією літературою, що привело б до небажаної однобічності. Феномен слов'янського романтизму розглядається на широкому суспільно-культурному тлі, аналізується на базі різних філософських концепцій.

Оскільки романтизм (і романтичне в більш широкому сенсі) – явище типологічне й позачасове, що розвивається водночас із людською свідомістю, неможливо поставити крапку в його дослідженні. Дослідницький колектив під керівництвом проф. А. Червеняка і доц. С. Макари, а також усіх зацікавлених чекає наступний етап вивчення проблем слов'янського романтизму – вже сьома міжнародна конференція в Банській-Бистриці в **листопаді 2005 р.**, яка стане стартовою площадкою для аналізу слов'янського романтизму в контексті європейського, а тому матиме узагальнюючий характер. У ході конференції буде розглянута наступна проблематика:

- 1) Антропоцентричні концепції літератури й мистецтва.
- 2) Антропологічні концепції слов'янського романтизму.
- 3) Проблема жанру в слов'янському романтизмі.
- 4) Персонаж у слов'янському романтизмі.
- 5) Проблема стилістичної домінанти слов'янського романтизму.
- 6) Романтичне в “неромантичних” літературних напрямках і течіях.
- 7) Проблема візії і візіонерства в слов'янському романтизмі.
- 8) Психологічні, соціальні й духовні параметри слов'янського романтизму.
- 9) До проблематики течій і шкіл слов'янського романтизму.
- 10) Романтизм на передсемантичному і семантичному рівні.
- 11) Романтизм у мистецтві.
- 12) Романтичне й романтизм у контексті епохи, атрибути романтизму в процесі його еволюції з позачасової точки зору.
- 13) Концептуальне моделювання романтизму в триєдності романтизму, реалізму і візіонерства.

Ласкаво просимо всіх, хто цікавиться проблемою слов'янського романтизму, взяти участь у нашій конференції. Інформаційні матеріали, адреса і бланк заявки (по-словацьки і по-російськи) можна знайти на нашій веб-сторінці:

[www.fif.umb.sk/Katedry/ Katedra slovanských jazykov/Konferencie](http://www.fif.umb.sk/Katedry/Katedra_slovanskych_jazykov/Konferencie).

Разом із розширенням кола досліджень на неслов'янські європейські літератури почнеться реалізація другого етапу бистрицького проекту – слов'янський і європейський романтизм. Тоді, сподіваємося, в наші ряди увіллється могутній потік дослідників західноєвропейського романтизму, щоб у новому світлі подивитися на взаємозв'язок слов'янського й європейського романтизму і відкрити дорогу для третього, найбільшого етапу досліджень, у якому вивчення романтизму як невіддільної складової частини людської свідомості вийде за межі Європи й охопить увесь світ.

Банська-Бистриця – Мінськ

Наталія Кисельова

УКРАЇНСЬКА ЦЕРКОВНА КУЛЬТУРА В КОНТЕКСТІ ВІЗАНТІЙСЬКОЇ ЦИВІЛІЗАЦІЇ

У пояснювальній записці акад. Д.І. Багалія, А.Ю. Кримського та інших науковців від 10 серпня 1918 р. до Комісії для вироблення законопроекту про організацію Історико-філологічного відділу УАН наголошувалось на необхідності створення кафедри візантійського та східного мистецтва. Вчені мотивували це тим, що для розуміння нашої